

Ihesi

AMAIA UGALDE

Argazkiak: Alberto Errazti

Euskal Herria ezagutuz:

Durango (Bizkaia)

Historiako altxorren azoka

Sorreratik inguruko herririk handiena izan denak badauka bere xarma. Elkargunea izaten da saltsa askotarako, hartu-emanetarako, azoketarako... Durango horrelakoa izan da sorreratik, XII. mendetik. Askok handitu den arren, ez ditu galdu bere historiako altxorrik ederrenak.

SAPUHERRI IZENA ere eman zaio inoiz Durangori, ez dago oso argi zergatik. Teoria asko daude horretaz. Urak garrantzia handia dauka Durangon (Ur-hango), Ibaizabal eta Mañaria ibaiez gain lur azpiko errekek dituelako. Herrian entzuten den beste kontu bat zera da: balitekeela, egun euritsu batean, Santa Anako arku berezi haren alboan, apoak zerutik jausi izana, euriaren antzera.

Santa Anako arku aipatu dugu, herriko ikonoetako bat delako. Asteon hasiko diren San Fausto jaietan, arku horren gainera igoko dira Durangoko jaietako pertsonaiak: Patxikotxu eta Pantxika. Leku ona da herriko saltsa guztiak ondo zaintzeko.

Zaila ematen du Durango harresiz inguratutako herrixka moduan irudikatzeak, baina horrelakoa zen hasieran. Sei ate zeuden Durango-

ra sartzeko, eta gaur egun zutunik geratzen den bakarra Santa Anakoa da. Merkatariek ate horretatik sartzen ziren, eta Santa Anako plazan azoka jartzen zuten. Iaz inguruetan indusketak egin zituzten, eta Erdi Aroko harresiaren zati bat topatu zuten, baita XV. mendekoa izan litekeen Santa Ana eliza zaharrraren arrastoak ere. Horrez gain, hilobiak, kanpaiak egiteko moldea eta labea, erreken lehengo kanalizazioak eta txanponak aurkitu zituzten.

Azoka herri

Azoken inguruan bizia egoten da herrietan, eta Durangon ere horrela izan da. Santa Ana plaza eta Andra Mariko elizpea ziren lehen azoka-guneak eta gaur ere herriko gunerik bizienetakoak dira. Santa Anatik Andra Marira alde zaharrek edozein kaletatik jaitsi daiteke.

Andra Mariko elizpea zabalzabala da, egitura bereziko, bazterretako zutoinak baino ez baititu zutunik mantentzeko. Horrexega-

Garai batean hirira sartzeko sei ate zeuzkan Durangoko harresiak. Gaur egun Santa Anakoa (argazkian) da zutunik geratzen den bakarra,

AMAIA UGALDE

Goian, Andra Mari eliza, herriko lehenengo azoka-guneetako bat. Ezkerreko argazkian, sokamuturraren omenezko eskultura. "Zezenak dira" sokamuturra Durangoko jaien bereizgarrietako bat da.

tik bihurtu da hainbeste talderen-tzat biltzeko leku. Elizpeak azoka asko hartu ditu bere historian. 1937ko martxoaren 31n, Durango bonbardatu zutenean, beste eraikin askoren artean Andra Mari eliza suntsitu zuten eta elizpean momentu hartan azoka zegoen. Hiru hamarkada geroago, Durangoko Liburu eta Disko Azokak elizpe haren babespean eman zituen lehenengo pausuak.

Tronperri

Durangori eman zaion beste izen bat da Tronperri da. Aditu batzuek

diote mendietatik adar bidez etorritako abisuei tronpeta antzerako tresnarekin erantzuten zitzaiela Durangotik. Beste teoria baten arabera, XV. mendean, Durangoko heresiek elkarrekin komunikatzeko erabiltzen zuten adarraren antzeko musika tresna. Durangoko heresia-historia mamitsua da. Kurutzesantu museoan eduki daiteke beraren berri. Museo hori orain dela gutxi arte kalean egon den Kurutziazako gurutzearen ingurukoa da.

Gurutze misterioa da Kurutziazaga. Herrian ospea eta garrantzia duen arren, inork ez daki nork egin

zuen eta zer helbururekin. Adituek hiru funtzio egotzi izan dizkiote: herriko mugetako bat markatzea, Jesukristo gurtzea eta bekaturen bat ordaintzea. Azken teoria hori inkisizio garaiarekin lotzen du, Durangoko heresiarekin. Anboto inguruan egiten omen ziren akela-reen ehizan etorri ziren inkisidoreak Durangaldeara. Horrez gain, Frai Alonso Mellakok sortutako talde batek elizan legeak ez zirela behar eta eraldaketa baten premia zegoela esaten zuen, eta heresia leporatu eta zigortu zituzten. Sorgin ehizak Durangaldean 100 pertsona inguru zigortu zituen.

Saltsa herri

Asteon San Faustoetan saltsa ugari egongo da Durangoko kaleetan. Jaien bereizgarri bat "Zezenak dira" izeneko sokamuturra da. Antzinatik, XVII. mendetik datarren ohitura da. Alde zaharreko hainbat txokotatik ibiltzen dira zezenak, eta abesti bat ere badauka sokamuturrak. Saltsazaleak izanagatik edo, durangarren artean kantu egile bat baino gehiago egon da. Hor dago De la Fuente anaien historia. Zilargileak ziren anai horiek, plateruak. XVIII. mende amaieran eta XIX. mende hasieran ezagun egin ziren bertso-egile, musikari, kantari eta dantzari ibiltzen zirelako. Gaztelatik etorritako mutilzaharrrak euskaraz bizi ziren Durangon. Euren bertsoetako batean honakoa kantatzen zuten: "Ez diamante ez perla ez urregoriric / alegantzija baño ez dago oberic". Euren omenez hartu du izena herriko kafe antzokiak: Plateruena. ■

DURANGOKO

EUSKARA ZERBITZUA

Barrenkalea, 17
48200 DURANGO
Tel.: 94 603 00 16
Faxa: 94 603 00 26

euskera@durango-udala.net
www.durango-euskaraz.net